

ellenben egyes fajok uralomra kerülnek, majd ismét mások által tulszárnyaltatnak, sőt ameddig létfeltételeik kedvezőtlenek, egészen eltűnnek. Innen magyarázható meg, hogy a legelő gyepezete más tavasszal és más nyáron és ősszel (a különbség különösen szembetűnő az Alföldön); továbbá, hogy az elhullatott trágyalepények körül csakhamar dús vegetáció keletkezik és olyan növények is előkerülnek, amelyek eddig a típusban elő sem fordultak. Ezeknek a magja vagy a gypben szundikált eddig, várva a csirázásra kedvező feltételeket, vagy a trágyával került oda.

Szóval, az *állandó legelő önmagát képes fenntartani* és pedig annál sikeresebben, minél régibb. Csak trágyázni és gondozni kell és ha meg van a kellő nedvesség, fűmag-felülvetés nélkül is elsőrendű, sűrű gyepezetet produkál.

A rét és legelő között más lényeges különbségek is vannak. A legelőnek jórésben más a növényzele és különleges sajátága, hogy fűtermését friss állapotban sarjadzás közben, az állatokkal való lerágás — lelegettetés — által használjuk ki. A rét fűtermését ellenben lekaszáljuk és szénát csinálunk belőle. A kasza ellensége a legelőnek.

(Folyt. köv.)

Az erdőgazdasági szomszédjog.

Irta: *Schmidt Károly* miniszteri tanácsos.

Az erdőgazdasági üzemrendezésre és ezzel kapcsolatosan az erdőbirtok határainak biztosítására és az erdőbirtok felmérésére vonatkozólag a közelmúltban új utasítások jelentek meg. Arra való tekintettel, hogy a határok biztosításának kérdése a szomszédjognak, illetőleg amennyiben ennek különleges ágaként ilyenről is beszélhetünk, az erdőgazdasági szomszédjognak keretébe tartozik, de azonkívül azért is, mert az erdőgazdasági ügykör ez a jog más tekintetben is érinti, alkalomszerűnek és egyuttal ezen más tekinteteből indokoltnak is mutatkozik ezen jog alapelveit és a gyakorlati életben mely törvényes határozmányok alapján, mely esetekben és miként való érvényesülését ismertetni.

A *szomszédjogról* általánosságban szólva, a *fogalom* meg-

állapítása céljából mindenekelőtt arra a körülményre kell utalnunk, hogy valamely ingatlan használata, annak következtében, hogy más idegen ingatlannal határos, korlátolt. Az ingatlanok ezen helyzetéből folyólag azok tulajdonosaira, illetőleg használóira nézve annak a szüksége áll elő, hogy bizonyos kölcsönös előékenységi elv érvényesülésével a szomszédsági viszonyból eredő türés köteleességének és a türés követelése jogosultságának mértéke és módja megállapíttassék. A szomszédjog *feladata* ennek folytán a rendes használat biztosítása érdekében azoknak a határoknak a megállapítása, amelyekig a szomszédok az egymás telkeire való *behatásokat* tűrni kötelesek.

Ezen behatás lehet *közvetlen*, amelyik a birtokos által a szomszéd ingatlanán foganatosított cselekményben nyilvánul meg, vagy pedig lehet *közvetett*, amidőn a birtokos a maga ingatlanán jár el, de cselekménye a szomszéd ingatlanára is kiható.

A szomszédjogi viszony *alapja* a birtok (birtoklás), vagyis a dolog feletti hatalom mint tény, és az ingatlanok egymás közelében való fekvése mint állapot. A birtoklás az ingatlanra nézve a tényleges hatalom gyakorlásában nyilvánul meg, és így a szomszédsági jog szabályai nemcsak a tulajdonosra, hanem az ingatlant bérlet vagy bármely más czimen hatalomban tartókra is egyaránt alkalmazást nyernek.

Ami a szomszédjognak *hovatartozását* illeti, az általánosságban a polgári jog tárgya és a dologi joghoz tartozik; ennek megfelelően az egyes államok, így különösbbe a Németbirodalom, Ausztria, Francia- és Olaszország, az ő polgári törvénykönyveikbe foglalták az idevonatkozó határozmányokat. Természete szerint a jog a *tulajdon törvényes korlátozásának tekintetik*, és bár ugy elméletben, mint gyakorlatban ott is ez a felfogás érvényesül, a francia és olasz polgári törvénykönyv a telki szolgál-makkal együttesen rendelkezik a szomszédjogról.

Nálunk a „*magyar általános polgári törvénykönyv*”-nek egyelőre csak az 1900—1901. években kiadott *tervezete* van meg; ennek a dologjogot magában foglaló részében, illetőleg e résznek a tulajdonról szóló negyedik czim I. fejezet 575—591. §-aiban találjuk a szomszédjogra vonatkozó azon általános szabályokat, amelyekkel kapcsolatban egyes konkrét esetekből folyólag hozott

felsőbíróági döntvények tekintendők törvényt helyettesítő, illetve törvényerejű határozmányoknak. Főleg építési ügyekben hozattak ilyenek. Így pl. hogy ha valamely építkezés vagy helyreállítás csak úgy lehetséges, hogy az építési állványok a szomszéd telken helyzetnek el, vagy az építési anyagok csak azon keresztül vihetők, vagy azok lerakásához más hely nincs, a szomszéd az ő telkének mindezen célokra való igénybevételét kártalanítás fejében tűrni köteles. (Polgári törvénykönyvi tervezet 578. §-a, azonkívül külön kuriai döntvény.) A szomszéd telekre terjedő, nem rossz szándéku beépítés (tulépités) (Polg. tkv.-tervezet 587. §-a), továbbá a falnak a szomszéd telek légürébe való benyulása, az ereszjog gyakorlásának mindaddig való türése, míg e gyakorlat az illető városban meg nem szűnik. (Felsőbíróági döntvények.) A szomszéd-jog körébe tartozó ily irányu határozmányokat foglalnak magukban egyes városi építési szabályrendeletek is.

A szomszédsági jogviszonynak szabályozását különben a mindennapi élet az ő sokféle vonatkozásaiban egyéb más esetekre is szükségessé tette. Ennek behatása alatt már korábbi alkotású törvényeink többjében foglaltatnak e jogkört érintő határozmányok. Így a *kisajátítási törvény* (1881: XLI. t.-cz.) intézkedik az irányban, hogy gőmozdonyu vasutak és gőzhajójáratok céljaira szolgáló építkezések megkezdése után 60 m-nyi távolságon belül szérűkertek egyáltalán fel nem állíthatók, épületek pedig a megállapított tűztávlaton belül csak az illetékes hatóság engedélyével emelhetők. A *polgári tkv.-tervezet* 582. §-a és *kuriai döntvény* is a szomszédságból eredő füst, korom, bűz, rázkódás, zaj stb. áthatásával járó intézkedéseknek és cselekményeknek megtilthatását mondja ki arra az esetre, ha mindezek a telek használatát lényegesen korlátozzák és a szomszéd telek ilyennemű használata a helyi viszonyoknak meg nem felel. Különös tekintettel arra, hogy egyes ipartelepek nemcsak ilyképen háborgató, hanem károsító vagy veszélyeztető kihatásuk is lehetnek, az *ipartörvény* (1884: XVII. t.-cz.) és az ezt kiegészítő rendeletek határozmányai szerint ilyenek csak iparhatósági telepengedély mellett állíthatók fel. (Községi belterületen pl. egyebek között épületia, donga- és tűzifatelepek, gőzfűrészek és mechanikai asztalosműhelyek telepengedélyt igényelnek.) Annak biztosítása végett, hogy az élet rendes szükségletére vizet szolgáltató és gazda-

sági vagy ipari célokra is használható kutak, továbbá furások, galériák és artézi kutak által más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szűnjék, a *vízjogi törvény* (1884: XXIII. t.-cz.) a már meglévő hasonló berendezésektől számított bizonyos minimális távolságokat állapít meg, amelyeken belül ilyenmő új berendezések nem létesíthetők. Végül a *mezőrendőrségről szóló törvény* (1894: XII. t.-cz.) és az *erdőtörvény* (1879: XXXI. t.-cz.) is tartalmaz a szomszédjog körébe eső többrendbeli oly határozatokat, amelyek a mező- és erdőgazdaságot is érintik, és amelyekről mint az erdőgazdaságot különlegesen, vagy pedig azt is érintőkről az itt következőkben lesz szó.

Azok az esetek és a velük kapcsolatos határozmányok, amelyekben a szomszédjog mint *erdőgazdasági szomszédjog*, illetőleg mint *ilyen is* különleges jelentőséggel bír, a következőkben sorolhatók fel:

1. A szomszéd területnek a saját területhez hozzájutás céljából való igénybevehetősége.

Polgári törvénykönyvtervezetünk 575. §-a intézkedést tartalmaz aziránt, hogy ha valamely telek (terület, birtok) rendszerinti használata lehetetlen azért, mert a telek közöttal nincs összekötve, vagy ha az összeköttetés meg van ugyan, de annak segélyével a telek rendszerinti használata csak aránytalan költséggel lehetséges: a tulajdonos követelheti a szomszédoktól, hogy ezek kártalanítás fejében a szükséges összeköttetés céljaira az ő telkeik használatát megengedjék mindaddig, amíg a közöttal alkalmas összeköttetés helyre lesz állítva. (Szükségbeli ut.) Az 576—578 §-ok folytatólag az ilyen ut igényelhetőségének feltételeit, az ut irányának és használatának megállapítására vonatkozó határozatokat tárgyalják.

Hasonló irányu határozmányokat foglal magában a *mezőrendőrségi törvény* 36. §-a is. Eszerint a mezei közös dülő utak rendeltetése az, hogy más utak hiányában egy község határában az egyes birtokokhoz hozzá lehessen jutni és ha a meglévő utak ezen igényt ki nem elégítenék, ily utak kihasításáról, illetőleg létesítéséről kell gondoskodni. Továbbá az *erdőtörvény* 178. §-a, amelyik szerint minden földbirtokos tartozik megengedni, hogy

idegen erdei termékek bármily művelési ághoz tartozó földjein, illetőleg magánutjain átszállíthatassanak, ha azok az erdőből éppen nem, vagy csak tetemesen nagyobb költséggel lennének elhordhatók, azon föltétel alatt, hogy a termékek szállítója a netalán okozandó károk, költségek s a használt magánutak és hidak előbbeni jó karba helyezésére szükséges kiadások megtérítésére nézve az illetékes elsőfoku erdőrendészeti hatóságnál megfelelő pénzbeli biztosítékot tesz le.

2. A szomszédos erdőben eszközölhető védelmi intézkedések.

Mint az egyik ingatlanról a másikra gyakorolható *közvetlen* behatást kell tekintenünk a *mezőrendőrségi törvény* 55. §-ában kimondott azt a határozmányt, hogy hatósági engedély és a tulajdonos előzetes értesítése mellett az erdőtulajdonos túrni tartozik, hogy a szomszédos gyümölcsös birtokosa a hernyót annak erdejében is harmincz méter széles területen saját költségén kiirthassa.

3. Az erdőbirtokos által a saját erdejében eszközözendő és a szomszédságra is kiható intézkedések.

Az egyik ingatlanról a másikra gyakorolható *közvetett* behatásnak minősíthető a véderdőknek, illetőleg természeti fekvésüknél fogva bizonyos erdőknek vagy erdőrészeknek az *erdőtörvény* 2—8 §-aiban előírt, és a szomszédos területekre való káros behatásoknak, így hegyomlások, kő- vagy hógörgetegek és vízmosságok keletkezésének és terjedésének megakadályozását, alantabb fekvő területek termőképességének, vagy közlekedési utak biztonságának megóvását, vagy szélvészek rombolásának kikerülését, továbbá pedig a futóhomok terjedésének meggátlását is célzó korlátozott használata, amely határozmányokat még az erdőtörvény 47. és 48. §-ai a záros határidejű újraerdősítést és a 2. és 4. §-okban megnevezett erdőkben tiltott irtást és tarvágást illető büntetéseket megállapító határozmányaikkal egészítik ki.

4. A szomszéd telekre átnyúló ágakat és az abba behatoló gyökereket, valamint az ágakról oda lehulló gyümölcsöt illető jogviszony.

Miután egyes államok törvényei ezt a kérdést bizonyos eltérésekkel itélik meg, szükséges, hogy az itt következőkben erről

is megemlékezzünk. A *magyar polgári törvénykönyv tervezetének* 584. §-a, valamint egy hasonló értelemben hozott *kuriai döntvény* is kimondja, hogy a telek tulajdonosa levághatja és megtarthatja magának a szomszédos telken álló fának *ágait*, amelyek az ő telkének légűrbe nyulnak, ha a fa tulajdonosát az ágak eltávolítására megfelelő határidő kitűzésével előzetesen felhívta és ez a felhívásnak eleget nem tett. Ugyanazt teheti az olyan fa *gyökereivel* is, amelyek az ő telkére behatolnak. A telek tulajdonosát ez a jog nem illeti meg; ha a gyökerek vagy az ágak őt a telek használatában semmikép sem korlátozzák.

Teljesen azonos határozmányokat foglal magában erre vonatkozólag az 1896. évi *német* birodalmi polgári törvénykönyv. Az 1804. évből való *francia* polgári törvényköny (code civil, amely code Napoleon elnevezés alatt is ismeretes, és amely a belga, olasz, spanyol, portugál, román és azonkívül más, köztük több tengerentúli ország polgári törvénykönyveihez is alapul szolgált) az ágakra nézve azt a határozmányt foglalja magában, hogy az, akinek telkére a szomszéd fájának ágai átnyulnak, utóbbit az ágak eltávolítására hívhatja fel, a gyökereket pedig maga távolíthatja el. Még inkább a fa tulajdonos terhére rendelkezik a római jogra támaszkodó 1811. évi *osztrák* polgári törvénykönyv, amely az ágak és gyökerek levágásának és megtartásának jogát minden feltétel nélkül a szomszéd telek tulajdonosának ítéli oda.

Ami a szomszéd telekre hulló *gyümölcsöt* illeti, azt az említett tervezet 585. §-a szerint, és a más országokban érvényes jogelveknek megfelelően is, a szomszédos telek gyümölcsének kell tekinteni. A német polgári törvénykönyv azonban ehhez még azt a hozzáadást fűzi: „Ez a szabály nem talál alkalmazást, hogy ha a szomszédos telek közczélokot szolgál”.

5. A birtokhatáron álló fák (határfák) tulajdonjoga.

E tekintetben a magyar polgári törvénykönyvi tervezet 586. §-a olykép intézkedik, hogy a több telek határán álló fa egyenlő részekben a szomszédoké. Mindenik szomszéd követelheti a fának egyenlő részekben közös költségen való eltávolítását. Ha valamelyik szomszéd az őt megillető rész tulajdonáról lemond, a tulajdonjog és a velejáró költség is az eltávolítást kívánó többire

száll át. Az eltávolítást nem lehet követelni, ha a fa határjelül szolgál és ezt a körülmények szerint más czélszerű határjellel nem lehet pótolni.

Hasonló elbírálás alá esik e kérdés másutt is; a *német* polgári törvénykönyv azonban a tulajdon egyforma megoszlását olyképen mondja ki (ez természetes, tényleg csak a használható gyümölcsű fáknál érvényesül), hogy addig, amíg a fa áll, a gyümölcsök, ha pedig ledöntetik, a fa maga a szomszédok egyforma részbeni tulajdonává válik.

6. Az ingatlan befásításánál a határtól számított bizonyos távolság betartása.

Nálunk az 1889. évben kiadott kuriai döntvény van arról, hogy a határ a két ingatlan közös tulajdonaként tekintendő, és azért egyoldalulag az egyik fél a másiknak beleegyezése nélkül azt sem beültetni, sem másként használni nincs jogosítva; olynemű határozmány azonban, amely befásításoknál a határ mentén bizonyos szélességű területsávnak szabadon hagyását írná elő, sem a mi polgári törvénykönyvi tervezetünkben, sem pedig a német polgári törvénykönyvben — amelyre a mi tervezetünk az itt tárgyaltak, de egyebek tekintetében is mint korszerű és igen kiváló törvényalkotásra támaszkodik — nem fordul elő. Jeléül annak, hogy az ilyen esetben szokásos és közigazgatási szabályrendeletekben megállapítható és helyenként így is megállapított elhatárolási eljárásnak törvényes határozmányba foglalása nem találtatott szükségesnek.

Ezzel szemben viszont tekintetbe véve azt, hogy ha a határ hosszabb vonalon be van fásítva és ennek folytán az ágak és gyökerek számba vehető mennyiségben nyulnak át a szomszédos területre, amiből azután, különösen ha az mezőgazdasági terület, annak birtokosa részéről — a 4. pontban tárgyaltak szerint is — támasztható igények vagy eszközölhető cselekmények miatt a szomszéd erdőbirtokosra, illetőleg mindkét félre kellemetlenségek származhatnak, — a *francia* törvényhozás az érdekelt ágazatok e részbeni jogviszonyának tisztázása érdekében szükségesnek tartotta a kérdésnek törvény útján való szabályozását, és az ő *code civil*-jében kimondotta azt, — ami egyébként a német erdőgazdák-

nak is az ottani polgári tkv. egybeállítása alkalmával nyilvánított, de meg nem valósult kívánsága volt, — hogy meglevő erdők felujtásánál, valamint új erdők telepítésénél is, a szomszédos mezőgazdasági ingatlan határától 2 méternek megfelelő távolság tartandó be.

7. A birtok határainak biztosítása (elhatárolás).

A területelhatárolás, mint a birtokállomány épentartása érdekében mellőzhetetlenül szükséges intézkedés, a szomszédjog körébe tartozók közül a mindennapi életben leggyakrabban előforduló eljárásnak tekinthető. Az eljárás részletei tekintetében szokásjog, közigazgatási úton hozott helyi, községi vagy törvényhatósági szabályrendeletek, állami és esetleg más nagy uradalmaknál e célra külön kiadott utasítások intézkednek, és csak bizonyos általános elvek és határozmányok azok, amelyek az egyes országok polgári, vagy ezenkívül egyéb törvényeiben is foglaltatnak.

Az erdőtörvények általában véve nem foglalkoznak e kérdéssel, csupán csak a svájci 1902. évi erdőtörvény rendelkezik az iránt, hogy a köz- és véderdők határokkal látandók el.

Nálunk is a részletekre nézve a fentebb említett természetű szabályrendeletek és utasítások intézkednek, azonkívül általános jellegű határozmányok foglaltatnak a *polgári tkv.-tervezet* 588—591. és 662-ik, valamint a *mezőrendőrségi törvény* a birtokhatár megjelöléséről szóló IV. fej. 32—35. §-aiban. A mezőrendőrségi törvény és a hozzátartozó végrehajtási utasítás határozmányai az erdőbirtokhatárok biztosításánál is irányadók.

Az idevonatkozó előírások közül elsősorban is az említett *tervezet* 590. §-át kell idéznünk. Eszerint: a telek tulajdonosa a szomszédokkal szemben követelheti a szomszédos telkek között határjelek felállítását és az elmozdított vagy többé fel nem ismerhető határjelek megújítását. A határjelek felállításával és megújításával járó költségeket a szomszédok — hacsak a közöttük fennálló jogviszonyból más nem következik — egyenlő részekben viselik. Kiegészíti ezt a következő határozmány:

Az életbe léptető törvény részére fennmarad annak kijelentése, hogy az 590. § mellett érintetlenül maradnak az oly külön jogszabályok, amelyek bizonyos határkérdések eligazítását a közigazgatási eljárásra utasítják.

Az 591. § kimondja, hogy az 590. §-on alapuló követelések el nem évülnek.

Ami a költségek egyenlő részben való viselését illeti, meg kell jegyezni, hogy erdőbirtok elhatárolásoknál igen gyakran faragott és megfelelő jelekkel (betűkkel, számokkal) ellátandó tartós kőhatárjelekre van szükség, amelyek előállítása és felállítása nagyobb költségeket igényel, mint amilyenek mezőgazdasági területek határjelzésével e czímen általában felmerülnek. Erre való tekintettel nagyobb erdőbirtokosok, így különösbbe az állam rendszerint önként maga vállalja el a határjelek elkészítését, azok felállítását és a vele járó költségeket.

A polgári tkv.-tervezet 588. és 589. §-ai az erdőgazdasági ügykört csak különleges esetekben — elsősorban belsőségeknel — érintik, mint elvi jelentőségűek azonban szükségkép említendők:

588. §. A két telket egymástól elválasztó falat, palánkot, kerítést, sövényt, mesgyét, árkot, közt és más effélét olyannak kell vélelmezni, amelyet a telkek tulajdonosai közösen jogosítvák használni, hacsak külső ismertető jelek arra nem mutatnak, vagy a helyi általános szokás magával nem hozza, hogy a szomszédok egyike kizárólagos tulajdonos.

589. §. A telkeket elválasztó falat, palánkot, kerítést, sövényt, mesgyét, árkot, közt és effélét a használásra közösen jogosult szomszédok mindegyike annyiban használhatja, amennyiben azok rendeltetésével ellenkezően nem cselekszik és a szomszédot megillető használás jogát nem korlátozza. Amig fennmaradásuk csak az egyik szomszédnak is érdekében van, nem szabad azokat az ő beleegyezése nélkül eltávolítani vagy azokon változtatást tenni. A fal, palánk, kerítés, sövény, árok fenntartásának költségeihez a szomszédos telkek tulajdonosai egyenlő részben kötelesek járulni. Egyebekben a szomszédok közötti jogviszonyt a közösségre vonatkozó szabályok szerint kell megítélni. (Tervezet. Ötödik fejezet. Közös tulajdon. 683—685. §-ai.)

Kiegészíti ezen határozmányokat még a tervezet negyedik fejezet (A tulajdonból származó követelések.) 662. §-a. Ha a szomszédos telkek közötti határ vitás és a bíróság a tulajdon értelmében igazi határt a szolgáltatott bizonyítékok alapján nem képes megállapítani, az elhatárolásra nézve az egy évi békés és hábori-

atlan birtok az irányadó. Ha ily birtokot sem lehet megállapítani, a vitás területet a határos telkekhez egyenlő részekben kell csatolni.

Ha az ilykép elért eredmény az egyéb ténykörülmenyekkel, különösen a határos telkek nagy mértékben különböző térfogatával össze nem egyeztethető, az elhatárolást úgy kell foganatosítani, amint az a körülmények figyelembevételével a méltányosságnak leginkább megfelel.

A *mezőrendőrségi törvény* és a hozzátartozó végrehajtási utasítás a következő határozmányokat foglalja a birtokhatár megjelöléséről szóló IV. fejezet 32—35. §-aiban:

32. §. A földbirtok határai minden birtokos által látható módon megjelölendők. Ha a földbirtok határát folyók, csatornák, patakok, rendes vízzel bíró erek vagy el nem mozdítható természetes jelek képezik, más határjelzés nem szükséges.

33. §. A birtok határainak jelzése tárgyában a törvényhatóságok a törvény életbeléptetésétől számítva egy év alatt szabályrendeletet alkotni tartoznak. E szabályrendeletben különösen meg kell állapítani azt: 1. Mik és minő alaku tárgyak lehetnek határjelek 2. Ezek a birtoktestek mely határpontjain alkalmazandók. 3. Mily határidő alatt állítandók fel, illetve pótlandók.

34. §. A határjelek felállítása, kijavitása és megújítása körül felmerülő vitás kérdések (a határjel melyik szomszédos birtokos által állítandó fel, illetve javítandó ki, ennek költségei a szomszéd birtokosok által mily arányban legyenek fedezendőek?) elintézése a községi előljárásnál kérendő.

Az előljárátság (városi tanács, Budapesten kerületi előljárátság) a vitás kérdésnek egyezség útján való elintézését megkísérli, s ha ez nem sikerül, Budapesten a kerületi előljárátság elsőfokulag határoz, egyéb helyeken az előljárátság a feleket az elsőfoku közigazgatási hatósághoz utasítja. Ez a vitás kérdésre nézve az érdekelteknek, a helyi viszonyokkal ismerős egyéneknek, esetleg szakértőknek meghallgatása és szükség esetében helyszíni szemle megtartása után az egy évi békés és háborítatlan birtoknak épségen tartása mellett határoz.

Ha a határ vitás, ez esetben a határozat ellen közigazgatási uton felebbezésnek helye nincs, de az abban meg nem nyugvó fél 30 napi záros határidő kitűzése mellett bírói utra utasítandó

Ha ez alatt a határidő alatt a kereset be nem adatik, a határjelek a határozat értelmében azonnal felállítandók.

Azon határozat ellen, mely a határjelzések módozataira, vagy közös határjeleknél a költség viselésére vonatkozik, közigazgatási úton felelbezésnek van helye, mely esetben a másodfoku hatóság végérvényesen határoz.

35. §. A határjelek szabályrendelet szerinti felállítására és fenntartására (kijavítására, megújítására) a községi előjáróság (városi tanács, Budapesten kerületi előjáróság) ügyel fel, mely a megszabott idő alatt fel nem állított, megrongált vagy megsemmisült határjelek felállítását, kijavítását, illetve pótlását, ha ez elfogadható indok nélkül a felszólítás után 15 nap alatt nem történt meg, a mulasztótól szükség szerint közigazgatási úton behajtandó költséggel maga eszközölteti. A határjelek — az utasítás szerint — a mezőőri személyzet által vagy más módon évenként a tavaszi hóolvadás után legkésőbb május 1-ig megvizsgálandók.

Az erdőbirtokok határjeleinek felügyelete és károsító behatások ellen való megvédése, valamint a tapasztalt hiányok bejelentése az erdőőri személyzetnek szolgálati teendőihez tartozó feladata. Nagyobb erdőbirtokok adminisztratív teendőihez tartoznak azonkívül az igazgatási tisztviselők által rendszeren megfelelő utasítások alapján fogyanatosítandó időnkénti *határbejárások* (határ-reviziók) is.

A *határbejárásnál* vagy *határjárásnál* a tényleges birtokállapotnak megfelelő határ állapotának megállapítása és a hiányzó határjelek pótlása, valamint kellő állapotban nem levő vagy kellően fel nem ismerhető határjelek kijavítása és megújítása a cél. Az e czimen, valamint az ezen műveletből folyólag származó költségek viselése tekintetében felmerülő vitás kérdések elintézése és az ezekben való ítélkezés, a mezőrendőrségi törvény idézett 34. §-a szerint az ott megnevezett *közigazgatási hatóságok* feladata, míg ezzel szemben abban az esetben, hogy ha a határ *vitás*, illetőleg pedig amidőn a határoknak elhanyagolás, szándékos foglalás vagy természetes behatás folytán előállott megváltozása miatt a *határ kiigazításának*, illetőleg az e czimen fennforgó igények birói úton való elismertetésének szüksége lép előtérbe, vagyis akkor, amikor a tényleges birtokállapotnak meg nem felelő határ kiigazítása a végcél, az idézett 34 §-a, valamint

a polgári törvénykönyvi tervezet 662. §-ában foglalt utalás szerint is az igényt a *biróságnál* kell érvényesíteni.

A birói ut igénybevételénél az, aki fellépni kíván, vagy a maga eredeti jogára támaszkodhatik, s megindíthatja a rendes *határpert*, amely a sommás eljárásról szóló 1893: XVIII. t.-cz. 1 § 2. pontja szerint 400 K értékhatárig a járásbiróságok hatáskörébe, azon felül pedig — a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868: LIV. t.-cz. módosítását magában foglaló 1881: LIX. t.-cz. 6. §-a szerint — rendes eljárás alá és a törvényszékek mint birtokbiróságok hatáskörébe tartozik, vagy pedig a birtok tényére állapítja keresetét és a per tárgyának értékére való tekintet nélkül sommás eljárás alá tartozó *határigazítási* vagy *mesgyeigazítási pert* indít (1893: XVIII. t.-cz. 1. § 5. m) pont), amelyben a tulajdon kérdése eldöntés alá nem kerülhet, illetőleg csak annyiban vonható a perbe, amennyiben az azon vitás földdarab tulajdonjogának megállapításához szükséges, amelynek egyik határa a felperes, másik határa pedig az alperes által helyesnek állított határ által van képviselve.

A büntetőjogi védelmet illetőleg megjegyeztetik, hogy a magánhatár- és tilalmi jelek jogosulatlan szándékos megsemmisítése, elvitele, más helyre való áttevése, megrongálása vagy kiásása a mezőrendőrségi törvény 93. § b) pontja szerint 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel járó kihágásnak, országos törvényhatósági vagy községi határjeleknél elkövetett hasonló cselekmények pedig az 1891: XLI. t.-cz. értelmében, a cselekmény mineműsége szerinti időtartamu fogházbüntetéssel járó vétségnek minősülnek.

Megemlíthető végül e helyt még az is, hogy az egyes országokban érvényben levő azok a törvényes határozmányok, amelyek értelmében közutaknál az uttest vagy pedig az azon kívül levő s vele párhuzamosan menő területsáv befásítandó, illetve sorfákkal beültetendő, vagy ellemezendő —, amint erről pl. a francia code civil rendelkezik — hogy egyes közutak mellett bizonyos szélességű területsáv közbiztonsági vagy hadászati érdekekből be nem fásítható, továbbá pedig, hogy erődítvények vagy hadászati szempontból fontos egyes hidfők közelében a szomszédos területek tulajdonosaival szemben hasonló követelmények érvényesülnek, a szomszédosági jogkört nem érintik, hanem a telki szorgalmakhoz

és pedig azoknak ahhoz a fajtájához tartoznak, amelyek a német jogi meghatározás szerint az úgynevezett törvényes alapu szolgalmak — Legal Servituten — elnevezéssel jelöltetnek meg. Ide tartozik ezen meghatározás szerint a vasutak által igénybevehető tüztávlat is.

A püspökladányi vallásalapítványi uradalom egyes részeinek befásítása.*)

Az uradalomnak a vasutvonaltól délre eső része, Hosszuhát felé, humusban gazdag, kötött talaju, mely az összes kenyérmagvak és egyéb mezőgazdasági növények termesztésére kiváló, és különösen a mélyebb fekvésű, lecsapolt részek rendkívül termékenyek. Ezeknek nagyobb kiterjedésben való befásítása nem terveztetik, hiszen a mezőgazdasági érdekek ezt kizárják. Ezen a részen csupán *fasorok* létesítése kívánatos, főleg az utak dél és kelet felé eső szegélyén, hogy így egyrészt a fák által vetett árnyék az utra esvén, lehetőleg kevés terület vonassék el a mezőgazdasági növényektől, másrészt, hogy az utak legalább egy oldalon szabadok lévén, gyorsan száradhassanak ki. E fasorok azonban okvetlenül szükségesek és létesítésük mielőbb kívánatos. Az utak mentén, árkok, töltések mellett 2—4 sorban volnának e fák ültetendők; egyrészt igen hatásos szélfogókul szolgálnának, másrészt pedig értékes faanyagot szolgáltatnának. Legcélszerűbb volna ákácfasorok ültetése. Ahol egyes sarkok, mélyebb fekvésű, vizenyős helyek befásítása jönne szóba, ott elegyítve lehet ültetni: a szárazabb helyekre *ákác*, *csertőlgy*, *kocsányos tölgy*, *mezei szil*, *mezei juhar*, *Celtis australis* fákat; a vizenyős helyekre *fehér nyárfát*, *rezgőnyárfát*, *fehér fűzet* (*Salix alba*), *köristát* (*Fraxinus excelsior*), *kopasz szil* (*Ulmus laevis*). Ilyen erdőfoltok és fasorok létesítése nemcsak a fennemlített szempontokból kívánatos, hanem a terület tagolása, esztétikai és általános kulturális szempontokból is feltétlenül szükséges. Hogy ezenkívül a tanyák környéke is befásítandó és ezek facsoportokkal, tömött fasorokkal veendő körül, az bővebb magyarázatot nem igényel. Ezt s általában a fasorok

*) Jelentés a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur felhívására.